

RES TORNARÀ A SER IGUAL?

Miquel Compte

És aquesta una frase que es va escoltant des dels primers dies de la pandèmia. Pandèmia que podem pensar com un efecte del canvi climàtic, com una conseqüència de la tendència de l'home a ocupar espais en el nostre planeta i, per tant, a barrejar-nos amb animals i els seus bacteris o virus. O, com alguns creuen, com un virus de laboratori que es va escapar del control humà qui sap si voluntàriament.

És cert que res tornarà a ser igual? No crec que sigui una pregunta que es pugui respondre amb un sí o un no. I, primera premissa, ens ho hem de preguntar cadascú en lloc de fer una pregunta retòrica a un Altre que està "allà fora". En temps de por davant d'un adveniment d'alguna cosa tan real com una malaltia que ens remet a la mortalitat, hi ha una clara temptació (i la Història així ens ho demostra) a situar fora nostre la responsabilitat pel que pugui passar. Més que mai, la frase *estic en mans dels metges*, o dels científics experts és vigent. Frase de la qual els polítics en fan ús a conveniència. Per tant, primera idea: res del que ha passat o passi en un futur pròxim ens és aliè a cadascú de nosaltres.

Que la nostra societat prefereix ignorar no ja la presència de la mort sinó qualsevol limitació al gaudi desenfrenat que hem viscut fins a l'esclat del Covid, em sembla una evidència. Vivim en un entorn de narcisisme, d'egos, d'infantilisme tan aclaparador que la paraula "nosaltres" semblava fora de focus. Tornen a ressorgir veus demanant aquest llaç social, aquest "nosaltres" en lloc d'aquest ego desmesurat que era tan present. Però, ens en recordarem quan tinguem una vacuna d'aquests bons propòsits? El "bonisme", el bon rotllo, la visió optimista de la humanitat diu que sí, que n'aprendrem. Segurament que per una part d'éssers humans (quants?, milers?, centenars de milers?), aquest Real que és la malaltia pròpia o d'éssers propers, potser la mort d'alguna persona estimada pugui servir com a revulsiu d'una major consciència o responsabilitat. Però l'amnèsia, que serà convenientment dosificada (quasi com a prescripció mèdica) pels mass media dirigits per la classe política/financera dominant, incidirà poderosament en molts homes i dones que voldran situar-se en aquest "nova normalitat" promesa. Val a dir, en l'oblit.

La triada de Lacan, Imaginari, Simbòlic i Real és molt útil per pensar on estàvem i a on ens dirigim. O millor, a on es vol dirigir cadascú. Torno a emfatitzar la responsabilitat individual (que no solitària, no narcisística) que no era pas en la que ens movíem en l'època avant-Covid i que no està clar que es doni en la posterior.

Habitàvem en un Imaginari de gaudi com a mandat del capitalisme on no tenia cabuda el buit, el moment de reflexió, el moment "d'avorriment" en una mena d'Automaton o

repetició mecànica. Repetició oposada a la consciència. Ocupar tot el temps és un mecanisme de defensa que fem servir per a pensar, per defugir sobre com vivim i cap a on anem. I, de sobte, tenim una dosi massiva de Real, *un tall*. Res tan real com el tall de quan estem malalts i no diguem de la mort d'algú proper. Un tall on es dona un alentiment del temps i una ocasió per tornar a un espai més íntim, a un buit que pot esdevenir insuportable per a molts. I, és clar, ens afanyem a omplir aquest forat amb tot allò telemàtic, es diguin classes de ioga, cursos de tot el que puguin imaginar, videoconferències amb gent coneguda... amb tots els gadgets que el discurs capitalista ens posa ben a l'abast. No es tracta de no fer-los servir però, com sosté la Psicoanàlisi, tenir clar que aquest buit és impossible d'omplir. Altra vegada es posa de manifest aquesta tendència tant del món de les últimes dècades del segle passat i el que portem de l'actual d'obviar la part de no-tot inherent a la vida.

Fixin-se que parlem que alguna cosa és *viral*. Aquest és un significant recurrent en els nostres dies. I ho relacionem amb la imatge, és a dir, amb l'imaginari. Ja ens advertia Lacan a meitats dels anys 70 del segle XX d'una preponderància de la imatge en les dècades posteriors. I així ha estat d'una manera aclaparadora. Gimnasos, cirurgia estètica, el culte al cos (de sobte tots som runners en el desconfinament!). Allò viral per a un exercici narcisístic immediat, instantani. Imatge que es fa viral i que es reproduïx ràpidament com el virus. D'una manera accelerada que no permet l'instant de veure i menys el d'entendre. D'allò viral, del seu component real, fàcilment podem lliscar novament cap a allò viral però en la seva vessant purament imaginària, de gaudi. Que tornarem a ser i tenir-ho tot al nostre abast. Tan fàcil com fer un clic.

En un món dominat per la imatge (no hi ha cap entrevista o tertúlia avui en dia sense l'acompanyament de vídeos mil i un cops repetits) és significatiu que no veiem imatges de morts i malalts de Covid-19. La negació de la mort (xifres que, per repetides, es desdibuixen), no voler veure ni saber del dolor, no auguren res bo per a una societat suposadament madura.

Finalment, i com sempre ha fet la Psicoanàlisi (des de l'escolta a la subjectivitat de cadascú, de l'escolta del seu patiment) s'apel·la a la ineludible responsabilitat individual i al qüestionament d'un gaudi sense límit que, com a espècie, ens porta a situacions que ens fan pregunta envers la viabilitat de la nostra manera de viure.